

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Tachwedd 2017

- YN BRESENNOL:** Y Cynghorydd Aled Morris Jones (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Dylan Rees (Is-gadeirydd)
- Y Cynghorwyr Richard Griffiths, Trefor Lloyd Hughes, MBE, Richard Owain Jones, Shaun Redmond, Alun Roberts.
- WRTH LAW:** Prif Weithredwr
Prif Weithredwr Cynorthwyol / Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151
Pennaeth Dysgu (ar gyfer eitem 4)
Pennaeth Gwasanaethau Tai (ar gyfer eitem 5)
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion (ar gyfer eitem 3)
Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol (ar gyfer eitem 3)
Pennaeth Dros Dro ar gyfer Gwasanaethau Plant
Rheolwr Dros Dro ar gyfer Gwasanaethau Plant
Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) (CE) (ar gyfer eitem 3)
Rheolwr Gwasanaethau Technegol Tai (DR) (ar gyfer eitem 5)
Rheolwr Gwasanaethau Llyfrgell (RR) (ar gyfer eitem 4)
Rheolwr Rhaglen a Chynllunio Busnes (GM) (ar gyfer eitem 3)
Rheolwr Sgriwtini (AGD)
Swyddog Pwyllgor (ATH)
- YMDDIHEURIADAU:** Y Cynghorwyr J. Arwel Roberts, Nicola Roberts, Mr Keith Roberts (Yr Eglwys Gatholig) Anest Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru)
- HEFYD YN BRESENNOL:** Y Cynghorwyr Llinos Medi Huws (Arweinydd ac Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol), John Griffith (Aelod Portffolio Cyllid), R. Meirion Jones (Aelod Portffolio Gwasanaethau Addysg, Llyfrgelloedd, Ieuencid a Diwylliant), Alun Mummery (Aelod Portffolio Tai a Chefnogi Cymunedau), Dafydd Rhys Thomas (Aelod Portffolio Gwasanaethau Corfforaethol) Gwilym O. Jones (Cadeirydd Pwyllgor Sgriwtini Partneriaethau ac Adfywio)
Mr Paul Goodlad (Swyddfa Archwilio Cymru), Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymunedau a Gwella Gwasanaethau), Pennaeth Gwasanaethau Democraidd

Croesawodd y Cadeirydd bawb a oedd yn bresennol i'r cyfarfod hwn o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol; estynnodd groeso arbennig i Mr Paul Goodlad, Swyddfa Archwilio Cymru a oedd yn bresennol fel sylwedydd. Yn ogystal, estynnodd y Cadeirydd ei longyfarchiadau i Mr Fôn Roberts, Rheolwr Dros Dro ar gyfer Gwasanaethau Plant ar gael ei benodi'n Bennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd y Cyngor, ac i Shan Lloyd Williams, Pennaeth Gwasanaethau Tai, ar gael ei phenodi'n Brif Weithredwr Grŵp Cynefin. Dymunodd yn dda iddynt yn eu swyddi newydd.

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb.

2 COFNODION CYFARFOD 31 HYDREF, 2017

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 31 Hydref, 2017 a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

3 MONITRO PERFFORMIAD : CERDYN SGORIO CORFFORAETHOL CH2 2017/18

Cyflwynwyd i sylw'r Pwyllgor, adroddiad y Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol yn ymgorffori'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol ar gyfer Chwarter 2, 2017/18. Roedd yr adroddiad yn portreadu sefyllfa'r Cyngor yn erbyn ei amcanion gweithredol fel y cawsant eu nodi a'u cytuno rhwng yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, y Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Gwaith Cysgodol.

Dywedodd yr Aelod Portffolio Gwasanaethau Corfforaethol fod perfformiad ar ddiwedd Chwarter 2 yn gyffredinol dda gyda'r mwyafrif o ddangosyddion yn perfformio'n dda yn erbyn eu targedau ac eithrio 3 dangosydd (un yn y Gwasanaethau Oedolion a dau yn y Gwasanaethau Plant) lle mae perfformiad yn dangos yn Ambr neu'n Goch. Ymhelaethir ar y rhain yn yr adroddiad ac amlinellir y mesurau a gymerir i wella perfformiad yn y meysydd penodol hyn. O ran Rheoli Pobl, roedd y gyfradd absenoldeb salwch ar ddiwedd Chwarter 2 yn 4.25 sy'n well na'r ffigwr o 4.89 am yr un cyfnod yn 2016/17. Fodd bynnag, mae angen gwneud gwaith pellach i wreiddio'r cyfweiliadau Dychwelyd i'r Gwaith (DIG) a'r Cyfarfodydd Adolygu Presenoldeb (CAP) ar draws gwasanaethau'r Cyngor. Er bod 72% o'r cyfweiliadau DIG wedi eu cynnal o fewn yr amserlen erbyn diwedd Ch2 sy'n well na'r ffigwr o 67% yn Ch1, mae'r perfformiad hwn yn parhau i fod yn is na'r targed o 80%. Mae'r ffigyrau CAP ar gyfer Ch2 yn 59%, sy'n is na'r ffigwr o 78% a welwyd yn Ch1 (heb gynnwys ysgolion). Er y gellir parhau i wneud gwelliannau o ran cadw at y Polisi Rheoli Absenoldeb drwy gynnal y cyfweiliadau DIG a chyfarfodydd CAP fel mater o arfer, mae'n galonogol nodi y cyrhaeddwyd y targed salwch cyffredinol ar gyfer y pedwerydd chwarter yn olynol. Os yw'r duedd hon yn parhau, rhagwelir y byddai'r lefel salwch diwedd blwyddyn yn cyfateb i 9.9 diwrnod ar gyfer pob aelod o staff llawn amser cyfatebol (yn seiliedig ar gyfartaledd 3 blynedd).

Mewn perthynas â rheoli cwynion gan gwsmeriaid, mae'r prif faes sy'n tanberfformio yn ymwneud ag ymatebion hwyr gan y Gwasanaethau Plant, yn bennaf oherwydd methiant i anfon ymatebion ysgrifenedig o fewn yr amserlen er bod y gwasanaeth wedi cael trafodaeth gyda'r achwynydd o fewn yr amserlen ar gyfer 22 o'r 25 cwyn a dderbyniwyd.

Mewn perthynas â rheolaeth ariannol, er bod y sefyllfa wedi gwella o gymharu â honno yr adroddwyd arni yn Chwarter 1, mae pwysau cyllidebol sylweddol yn parhau ar y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ac ar y Gwasanaeth Dysgu. Mae'r Penaethiaid Gwasanaeth yn ymwybodol o'r materion ac maent yn gweithio i leihau'r gorwariant sydd o fewn eu rheolaeth ar ddiwedd y flwyddyn.

Rhoddodd y Pwyllgor sylw i'r wybodaeth a gyflwynwyd ac fe wnaeth y pwyntiau canlynol-

- Nododd y Pwyllgor fod dangosydd y Gwasanaethau Tai mewn perthynas â'r dyddiau a gymerwyd i ddarparu Grant Cyfleusterau i'r Anabl (GCA) a oedd yn dangos yn Goch yn Chwarter 1 bellach yn Wyrdd, gyda pherfformiad o 196 diwrnod yn erbyn targed o 200. Nododd y Pwyllgor y gweliant a gofynnodd am eglurhad ar y camau a roddwyd ar

waith i sicrhau'r fath welliant. Holodd hefyd a fyddai modd trosglwyddo'r rhain fel arferion da ar gyfer gwasanaethau eraill o fewn y Cyngor.

Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai fod y gwasanaeth wedi ymdrechu i gydgysylltu'n agosach ac yn amlach gyda phartion allanol yn ogystal â'r Gwasanaethau Cymdeithasol, a bod hynny wedi helpu i hwyluso'r broses o'r adeg pan wneir y cyswllt cyntaf tan y bydd y gwaith wedi ei gwblhau. Gyda chydweithrediad a chydweithio pellach, gobeithir y gellir gostwng ymhellach yr amser a gymerir i ddarparu GCA. Yn y pen draw, llwyddwyd i wneud gwelliannau trwy ddefnyddio mesurau rheoli perfformiad a sicrhau bod pob swyddog yn ymwybodol o'r targedau perfformiad. Cadarnhaodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod y gwasanaeth wedi bod yn gweithio'n agos gyda'r Gwasanaethau Tai i ddod i gytundeb ar y newidiadau i'w gwneud ac i sicrhau eu bod yn cael eu gwneud mewn modd amserol.

- Nododd y Pwyllgor fod yr adroddiad Chwarter 2 yn rhoi sylw i faterion perfformiad yn y Gwasanaethau Plant a'i fod yn rhoi diweddariad ar welliannau sy'n gysylltiedig â'r Dangosyddion ar y Cerdyn Sgorio. Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ynghylch a ddylai'r Panel Gwella Gwasanaethau Plant chwarae rôl ychwanegol o ran monitro a chraffu ar y gwelliannau.

Cadarnhaodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol / Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol fod y panel, o safbwynt y swyddogion, yn gweithio'n effeithiol – mae ganddo raglen waith glir a phendant, mae'r rhaglenni'n dangos ôl meddwl ac mae'r cofnodion yn drylwyr. Mae'r gwasanaeth yn ystyried bod y berthynas gyda'r Panel yn fuddiol iawn.

- Nododd y Pwyllgor fod nifer y plant ar y Gofrestr Amddiffyn Plant wedi gostwng yn sylweddol dros y 6 mis diwethaf, gyda 56 o blant ar y gofrestr ar hyn o bryd o gymharu â 102 ar ddiwedd mis Mawrth, 2017. Gofynnodd y Pwyllgor am esboniad am y gostyngiad a holodd a ellir ei briodoli i gamau a gymerwyd gan y gwasanaeth.

Cadarnhaodd y Swyddogion fod y gwasanaeth wedi adolygu pob achos ac yn arbennig y plant hynny sydd wedi bod ar y gofrestr am gyfnod hir, yn aml fel cam rhagofalus. Lle bo'n briodol a phan aseswyd bod y risg wedi gostwng, gellir camu achosion unigol i lawr a'u monitro trwy ddulliau eraill e.e. trefniadau gofalu a chymorth. O ran plant sy'n dod i ofal yr Awdurdod neu sydd ar y gofrestr, gall y ffigyrau amrywio o ddydd i ddydd. Ers cychwyn adolygiad o'r achosion ar y gofrestr, mae'r niferoedd wedi gostwng ac maent wedi parhau'n weddol gyson ers hynny.

- Nododd y Pwyllgor fod perfformiad wedi dirywio mewn perthynas â chanran y bobl a oedd yn gofalu am oedolion ac a oedd wedi gofyn am asesiad neu adolygiad ac wedi cael un. Roedd y perfformiad o 83.4% yn parhau i fod yn is na'r targed o 93%. Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ynghylch a yw'r dirywiad hwn mewn perfformiad yn uniongyrchol gysylltiedig â chyflwyno cronfa ddata newydd ac a oedd yna ymyraethau eraill y gallai'r gwasanaeth eu gwneud i wella perfformiad.

Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion nad oedd symud i'r gronfa ddata WCCIS newydd wedi cael effaith ar berfformiad. Dim ond dau aelod o staff sydd yn y tîm sy'n gyfrifol am asesu gofaluwyr; fodd bynnag, roedd cymorth gan y tîm gwaith cymdeithasol cyffredinol wedi sicrhau perfformiad da hyd at ddiwedd 2016/17. Er bod perfformiad wedi dirywio ychydig yn ystod hanner cyntaf 2017/18, mae'r gwasanaeth yn hyderus y bydd y perfformiad hwn yn gwella gyda chymorth pellach gan y tîm gwaith cymdeithasol ac y llwyddir i gwrdd â'r targed yn y Dangosydd Perfformiad. Dywedodd y Swyddog y byddai'r gwasanaeth hefyd yn dymuno nodi bod perfformiad yn amrywio ychydig yn ôl ffactorau tymhorol e.e. pwysau gofalu annisgwyl neu absenoldeb a all effeithio'n arbennig ar dîm bach. Mae absenoldeb un aelod o'r tîm oherwydd gwyliau yn golygu lleihad o 50% yn y

capasiti. Mae modd hyfforddi aelodau eraill o staff i ddarparu'r gwasanaeth os bydd unrhyw aelod o staff yn absennol am gyfnod hir.

- Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd y gellir cynnal a gwella ymhellach y ffigyrau a welwyd y llynedd o ran rheoli cyfraddau absenoldeb salwch. Nododd y Pwyllgor fod cydymffurfio â'r polisi rheoli absenoldeb trwy gynnal cyfweiliadau Dychwelyd i'r Gwaith a Chyfarfodydd Adolygu Presenoldeb yn gyson ac o fewn yr amserlen yn debygol o sicrhau gostyngiad pellach yn y lefelau absenoldeb. Fodd bynnag, nododd y Pwyllgor hefyd, er gwaethaf y gwelliant o gymharu â Chwarter 1 o ran canran y cyfweiliadau DIG a gynhaliwyd, mae perfformiad yn y maes hwn yn parhau i fod yn is na'r targed. Gofynnodd y Pwyllgor a fyddai'r Awdurdod yn gallu cymryd ymagwedd fwy ragweithiol tuag at gyfweiliadau DIG, er enghraifft, trwy geisio cynnal y cyfweiliadau ar y diwrnod cyn i'r aelod o staff dychwelyd i'r gwaith. Gofynnodd y Pwyllgor hefyd am eglurhad ynghylch a gedwir data mewn perthynas â demograffeg staff sydd ar absenoldeb salwch ac unrhyw batrymau neu dueddiadau o ran absenoldeb salwch.

Dywedodd y Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol nad yw'r Awdurdod bob amser yn cael gwybod ymlaen llaw pa bryd y bydd staff yn dychwelyd i'r gwaith – mae staff yn dychwelyd i'r gwaith pan fônt yn teimlo y gallant wneud hynny. Mae'r panelau her salwch wedi gofyn i wasanaethau wneud cynlluniau wrth gefn mewn amgylchiadau lle nad yw rheolwr ar gael i gynnal y cyfweiliad fel bod rheolwr llinell yn yr adran ar gael i fedru cyfweld. Mae cymorth ar gael i staff am y 5 diwrnod cyntaf ar ôl iddynt dychwelyd i'r gwaith. Mae'r holl wasanaethau yn craffu ar absenoldebau salwch gyda'r cydlynnydd absenoldeb salwch er mwyn darganfod unrhyw batrymau absenoldeb sy'n dod i'r amlwg fel y gellir mynd i'r afael â hyn o'r cychwyn.

Dywedodd y Pennaeth Proffesiwn (Adnoddau Dynol) y gall cynnal cyfweiliadau DIG weithiau fod yn fater o logisteg, yn enwedig o ran staff sy'n gweithio y tu allan i brif swyddfeydd y Cyngor e.e. ysgolion, cartrefi gofal ac ati. Mewn achosion lle mae trefnu cyfweiliad DIG ffurfiol yn anodd, mae'r Awdurdod yn annog rheolwyr i geisio cael sgwrs gychwynnol gyda staff sy'n dychwelyd i'r gwaith ar ôl cyfnod o salwch gan bod hynny wedyn yn hwyluso'r gwaith o gynnal y broses ffurfiol.

Mewn perthynas ag ysgolion, dywedodd y Pennaeth Dysgu bod cynllun wedi ei sefydlu ers dros flwyddyn i wella absenoldeb salwch mewn ysgolion yn benodol. Mae Pennaethiaid a Chadeiryddion Cyrff Llywodraethu wedi cael cyflwyniad ar y cynllun. Yn ogystal, comisiynwyd swyddog i weithio gydag ysgolion ac o ganlyniad i'r mesurau hyn, mae lefelau absenoldeb mewn ysgolion wedi gostwng yn sylweddol. Darperir diweddariad misol hefyd ar absenoldeb salwch i'r ysgolion er mwyn meincnodi eu perfformiad yn erbyn ysgolion tebyg.

Awgrymodd y Pwyllgor y gallai technoleg ar ffurf templed penodol fod o gymorth i wasanaethau sydd wedi methu targedau neu sy'n ei chael yn anodd cwblhau cyfweiliadau DIG oherwydd materion logisteg, a hynny er mwyn hwyluso'r cyfweiliadau. Fel arall, dylid cyflwyno adroddiad dilyn-i-fyny i'r Pwyllgor ar sut y gellir hwyluso cyfweiliadau DIG mewn perthynas â staff sy'n anoddach eu cyrraedd.

Dywedodd y Prif Weithredwr y bydd data Chwarter 3, os bydd yn dangos gwelliant, yn rhoi'r ateb i'r cwestiwn hwn i'r Pwyllgor.

- Nododd y Pwyllgor, er bod y ffigyrau ar gyfer Ch2 yn well na'r rheini ar gyfer Ch1 mewn perthynas â rheolaeth ariannol, rhagwelir o hyd y bydd gorwariant sylweddol ar ddiwedd y flwyddyn. Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ar y camau a gymerwyd i ddod â'r pwysau ar y cyllidebau dan reolaeth.

Dywedodd yr Aelod Portffolio Cyllid fod y gorwariant wedi digwydd yn bennaf oherwydd pwysau yn sgil y galw yn y Gwasanaethau Plant, yn enwedig o ran plant sydd angen lleoliadau arbenigol y tu allan i'r sir oherwydd anghenion cymhleth na ellir eu bodloni o fewn y sir bob amser a sgil-effaith hynny ar y ddarpariaeth addysg.

Cadarnhaodd y Pennaeth Dros Dro ar gyfer Gwasanaethau Plant fod nifer y plant yng ngofal yr Awdurdod wedi cynyddu'n sylweddol dros y 18 mis diwethaf a bod honno'n duedd a welir yn genedlaethol. Diwallwyd anghenion rhai o'r plant hyn trwy ddefnyddio lleoliadau y tu allan i Ynys Môn ac, yn dibynnu ar natur y ddarpariaeth, gall y rhain gostio hyd at £250k fesul lleoliad bob blwyddyn. Mae'r Awdurdod yn adolygu'r lleoliadau hyn trwy banel all-sirol a sefydlwyd yn y gwasanaeth i sicrhau bod y lleoliadau hyn yn darparu gwerth am arian a'u bod hefyd yn parhau i ddarparu'r gofal priodol i'r plant dan sylw. Mae'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi gofyn i'r Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaeth Dysgu ddarparu cyddadansoddiad pellach o'r sefyllfa yn fewnol. Yn ogystal, mae'r Awdurdod wedi buddsoddi yn y Tîm Teuluoedd Gwydn sy'n gweithio gyda nifer o'r plant a'r bobl ifanc hyn i'w galluogi i ddychwelyd i'w teuluoedd a / neu i ofal maeth os yw hynny'n briodol a diogel. Mae'r rhain yn aml yn achosion cymhleth a'r her yw cwrdd ag anghenion yr unigolyn tra'n sicrhau eu bod yn parhau i fod yn ddiogel.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol wrth y Pwyllgor fod trafodaeth yn digwydd ar lefel genedlaethol ar hyn o bryd ynghylch y ffordd orau o ddarparu gofal ar gyfer plant ag anghenion cymhleth. Er mai newydd gychwyn mae'r drafodaeth honno, efallai y rhoddir ystyriaeth i ddatblygu cynllun cenedlaethol i fynd i'r afael â'r materion hyn.

Dywedodd y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151 fod y gorwariant ar hyn o bryd yn £2m ac os na fydd hynny wedi newid erbyn diwedd y flwyddyn, bydd yn rhaid ei dalu o'r gronfa wrth gefn cyffredinol. Roedd y gronfa honno'n cynnwys £8.3m ar ddiwedd mis Mawrth, 2017, sy'n gyfforddus uwchben y meincnod o 5% o'r gyllideb net a argymhellir fel arfer, sef £6m yn achos yr Awdurdod hwn. Strategaeth y Pwyllgor Gwaith cyfredol a'r Pwyllgor Gwaith blaenorol fu defnyddio'r cronfeydd wrth gefn i fuddsoddi mewn mentrau sy'n cynhyrchu arbedion parhaus i'r Cyngor. Fodd bynnag, mae'r gronfa ar gael fel arian diwrnod glawog i gwrdd â sefyllfaoedd fel hyn lle mae diffyg ariannol a lle mae galw ychwanegol yn rhoi pwysau ar gyllidebau. Dywedodd y Swyddog fod gan y Cyngor gronfeydd wrth gefn eraill sy'n cael eu hadolygu ar hyn o bryd i weld a ellir rhyddhau arian ohonynt i'w ddefnyddio i ailgyflenwi'r gronfa wrth gefn gyffredinol e.e. arian sydd wedi'i neilltuo i gwrdd â chostau sy'n codi o hawliadau tâl cyfartal, sef costau y mae Llywodraeth Cymru bellach wedi cytuno y gellir eu cyfalafu, sy'n golygu nad oes raid defnyddio balansau'r Cyngor i gwrdd â hwy. Mae'r Awdurdod yn y broses o sefydlu maint y costau ac i bwy y dylid eu talu. Ar ddiwedd y broses honno gellir rhyddhau unrhyw arian sydd ar ôl i'r balansau cyffredinol.

Nododd y Pwyllgor ei fod yn werth mynd i'r afael â lleoliadau gofal cymhleth, cost uchel ar lefel ranbarthol a / neu genedlaethol ac mai dyma'r ffordd orau efallai o leihau'r costau. Nododd y Pwyllgor hefyd fod y Panel Sgriwtini Cyllid wedi comisiynu adroddiad gan y Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaeth Dysgu ar y mater hwn a'i fod yn monitro'r sefyllfa o ran y gorwariant yn y gyllideb.

Ar ôl ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd ynghyd â'r esboniadau a roddwyd am y tanberfformio a'r mesurau lliniaru a gynigir, penderfynodd y Pwyllgor -

- **Derbyn yr adroddiad ar y Cerdyn Sgorio Corfforaethol ar gyfer Ch2 2017/18**
 - **Nodi'r meysydd y mae'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth yn eu rheoli er mwyn sicrhau gwelliannau i'r dyfodol fel y nodir ym mharagraffau 3.1.1 i 3.1.4 yr adroddiad,**
- a**

- **Derbyn y mesurau lliniaru fel yr amlinellir hwy yn yr adroddiad.**

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU GWEITHREDU PELLACH

4 STRATEGAETH DDRAFFT Y GWASANAETH LLYFRGELL 2017 - 2022

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Dysgu yn ymgorffori Strategaeth ddrafft arfaethedig ar gyfer y Gwasanaeth Llyfrgelloedd am y cyfnod 2017 i 2022 er ystyriaeth y Pwyllgor.

Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Gwasanaethau Addysg, Llyfrgelloedd, Ieuenctid a Diwylliant fod y Strategaeth Ddrafft ar gyfer y Gwasanaeth Llyfrgelloedd yn cynnig dull tair haen o ddarparu gwasanaethau llyfrgell ar Ynys Môn yn y dyfodol, gan anelu at osod sylfeini cadarn a fydd yn golygu y gall y gwasanaeth gwrdd ag anghenion preswylwyr yn ogystal â bodloni'r gofynion statudol dros y blynyddoedd i ddod. Mae'r tair haen yn cynnwys Llyfrgelloedd Ardal (Llyfrgelloedd Caerdybi a Llangefni) yn Haen 1, Llyfrgelloedd Cymunedol a arweinir gan y Cyngor a chydag elfennau o gefnogaeth gymunedol (Llyfrgelloedd Amlwch, Benllech a Phorthaethwy) yn Haen 2, a Llyfrgelloedd a arweinir gan y Cyngor ac a gefnogir gan y Gymuned (Llyfrgelloedd Biwmares a Rhosneigr) yn Haen 3. Yn ychwanegol at yr uchod, bydd y Gwasanaeth Symudol, gan gynnwys y llyfrgelloedd symudol a'r gwasanaeth ar gyfer pobl sy'n gaeth i'w tai, yn parhau i fod yn rhan o ddarpariaeth y Gwasanaeth Llyfrgell yn Ynys Môn yn amodol ar adolygiad o'r model a'r llwybrau a fabwysiedir. Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar y strategaeth ddrafft fel yr awdurdodwyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Chwefror, 2017. Gwnaed hynny dros gyfnod o 12 wythnos yn ystod haf 2017; mae canlyniadau'r ymgynghoriad i'w gweld yn Atodiad 2. Gwnaed gwaith sylweddol dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf i ddatblygu model diwygiedig ar gyfer darparu gwasanaeth llyfrgell; gofynnir i'r Pwyllgor gymeradwyo'r strategaeth ac i fynegi barn am y 3 opsiwn ar gyfer gweithredu arbedion yn y strwythur staffio.

Rhoddodd y Pwyllgor sylw i'r ddogfen strategaeth ddrafft a gwnaeth y pwyntiau canlynol-

- Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ar y dull a fabwysiadwyd o ymgynghori gyda'r cyhoedd er mwyn sicrhau y cafwyd cymaint o sylwadau â phosib o'r holl grwpiau yr effeithir arnynt.

Dywedodd y Pennaeth Dysgu y cafwyd 2,000 o ymatebion i'r ymgynghoriad cychwynnol a gynhaliwyd ym mis Hydref 2015 ymysg y cyhoedd a rhan-ddeiliaid i gasglu barn am yr opsiynau a nodwyd gan yr Adolygiad o'r Gwasanaeth Llyfrgell ac i wahodd unrhyw syniadau amgen. Cafwyd ymateb sylweddol ar-lein ac oddi-ar-lein i'r strategaeth ddrafft arfaethedig (yr arolwg ymgynghori), sef 450 o ymatebion llawn a 28 o ymatebion anghyflawn. Yn ogystal, cafwyd 748 o ymatebion o gyfarfodydd a fynychwyd gan y Cyngor fel rhan o'r gweithgareddau ymgysylltu ar gyfer yr ymgynghoriad. Mae Rhan 2 yr adroddiad ymgynghori yn rhoi dadansoddiad o'r methodolegau casglu data a ddefnyddiwyd. Yr opsiynau yw'r gorau y gall y gwasanaeth eu cynnig er mwyn cwrdd â'r ymrwymadau a wnaed yn y Cynllun Corfforaethol ar gyfer 2013-17 i sicrhau gostyngiad o 60% yng nghostau cyffredinol gwasanaethau hamdden, diwylliant a llyfrgelloedd dros gyfnod y cynllun ac i gyflawni'r arbedion a osodwyd fel targed ar gyfer y gwasanaeth llyfrgell tra'n cynnal gwasanaeth hyfyw ar yr un pryd. Mae'r tri opsiwn a gyflwynwyd ar gyfer sicrhau'r arbedion yn y gyllideb staffio yn cynrychioli'r lefel isaf o arbedion (Opsiw A - £50k o arbedion); y lefel uchaf o arbedion (Opsiw B - £72k o arbedion) a'r lefel canolrif (Opsiw C - £57k o arbedion)

- Nododd y Pwyllgor fod argymhelliad y Swyddog yn cynnig dau ddewis – sef Opsiw B neu Opsiw C ac nad oes unrhyw sôn am argymhell Opsiw A er nad yw'r gwahaniaeth mewn perthynas â chyflawni arbedion ond yn £7k ac er bod llai o risgiau gydag Opsiw A.

Dywedodd y Swyddogion mai'r her i'r gwasanaeth oedd sicrhau'r arbedion mwyaf posib; nid yw Opsiwn A yn cwrdd â'r amcan hwn. Wrth geisio sicrhau cymaint â phosib o arbedion, mae'r gwasanaeth hefyd yn ceisio lliniaru'r effeithiau. Gellir gweithredu'r Strategaeth gyda phob un o'r tri opsiwn ac er mai Opsiwn B yw'r anoddaf i'w gyflawni o ran risg ac effaith, yr opsiwn hwnnw'n sy'n cynnig y lefel uchaf o arbedion.

- Nododd y Pwyllgor y cynigir model cydweithredol ar gyfer Llyfrgell Biwmares. O gofio'r effaith y gall colli gwasanaeth ei gael ar gymuned, gofynnodd y Pwyllgor a fyddai modd defnyddio'r model hwn mewn ardaloedd eraill os bydd yn llwyddo.

Dywedodd Rheolwr y Gwasanaeth Llyfrgell y gofynnwyd am farn pob cymuned ynghylch mabwysiadu'r dull hwn o weithredu. Mae Menter Gymdeithasol Canolfan Biwmares wedi mynegi diddordeb ffurfiol mewn cymryd drosodd y gwaith o redeg y llyfrgell yn y dref; felly, er y bydd y Cyngor yn darparu gwasanaeth craidd, mae sgôp i ehangu mynediad drwy'r gymuned. Mae'r model cydweithredol hwn wedi cael ei ystyried a'i gynnis i bob ardal yn Ynys Môn a hyd yma, Biwmares yw'r posibilrwydd cryfaf o ran gwireddu'r opsiwn hwn. Mae Cyngor Cymuned Llanfaelog wedi mynegi diddordeb mewn diogelu Llyfrgell Rhosneigr ac mae'n disgwyl am wybodaeth bellach ar ôl ymgynghori.

- Gofynnodd y Pwyllgor i'r Swyddogion a oeddent yn fodlon bod popeth posib wedi'i wneud i annog cynghorau cymuned a grwpiau cymunedol i ystyried cydweithio fel ffordd ymlaen er mwyn sicrhau parhad gwasanaethau llyfrgell yn eu hardaloedd. Cyfeiriwyd yn benodol at Gemaes, yn enwedig yn wyneb dyfodiad Wylfa Newydd a'r posibiladau yn ei sgil o ran cysylltu â Horizon ynghylch buddion cymunedol.

Dywedodd y Pennaeth Dysgu y cysylltwyd â chynghorau cymuned sawl gwaith yn ystod y broses ymgynghori er mwyn ceisio cael ymrwymiad pendant ganddynt i weithio gyda'r Cyngor i gynorthwyo i ddarparu gwasanaeth llyfrgell. Roedd rhai yn teimlo nad ydynt yn gallu helpu oherwydd nad oes ganddynt ddigon o gapasiti neu oherwydd eu bod yn grŵp bach o unigolion brwdfrydig nad yw'n gallu mynd â'r mater ymhellach. Ymateb gwael a gafwyd gan y gymuned mewn rhai ardaloedd. Er bod y gwasanaeth yn ymwybodol o'r posibiladau sy'n gysylltiedig â Wylfa Newydd, cyrhaeddwyd pwynt erbyn hyn o orfod ystyried gweithredu'r Strategaeth ddrafft ar gyfer y Gwasanaeth Llyfrgell y cymerwyd tair blynedd i'w llunio. Mae'r drws dal ar agor ar gyfer cael trafodaethau pellach gyda chymuned Cemaes a chymunedau eraill yn y dyfodol lle mae hynny'n ymarferol, yn amodol ar y sefyllfa ariannol ar y pryd. Yn yr un modd, mae'r gwasanaeth yn barod i gydweithredu â Horizon pe bai'r cyfle yn codi, ond erbyn hyn y flaenoriaeth yw gweithredu'r strategaeth.

- Nododd y Pwyllgor gyda siom bod yr ymateb o'r ymgynghoriad gyda phobl ifanc (Rhoscolyn) wedi amlygu diffyg ymwybyddiaeth o'r gwasanaeth llyfrgell a diffyg gwybodaeth am yr hyn y gall ei gynnis. Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd bod gan y gwasanaeth strategaeth i farchnata'r gwasanaeth llyfrgell yn yr ardal honno ac mewn ardaloedd eraill.

Dywedodd Rheolwr y Gwasanaeth Llyfrgell fod y strwythur staffio diwygiedig yn sicrhau bod adnoddau'n cael eu rhoi yn y prif lyfrgelloedd – 3 aelod o staff a rheolwr; bydd hyn yn creu capasiti o fewn y gwasanaeth i ymgymryd â gweithgareddau marchnata e.e. Facebook ac ati ac i ledaenu gwybodaeth am y gwasanaeth i'r ysgol a'r cymunedau.

- Nododd y Pwyllgor fod perygl o her gyfreithiol a / neu ymyrraeth weinidogol os gweithredir Opsiwn B, er mai dim ond £15k yw'r gwahaniaeth ym maint yr arbedion rhwng Opsiwn B ac Opsiwn C. Holodd y Pwyllgor felly a yw costau'r ymgynghoriad yn cyfiawnhau faint o arbedion y gellir eu cyflawni ac a yw'r costau sylweddol posib yn sgil gweithredu un o'r opsiynau yn fwy na'r arbedion a allai ddeillio ohono. O ystyried bod y Gwasanaeth

Llyfrgell yn wasanaeth statudol, gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad pellach ynghylch a fyddai mabwysiadu Opsiwn B yn debygol o roi'r gwasanaeth mewn sefyllfa ddifrifol.

Dywedodd y Pennaeth Dysgu fod yr arbedion y mae'r gwasanaeth yn gobeithio eu gwneud ar ddiwedd y 3 blynedd yn ychwanegol at y £50k o arbedion a sicrhawyd dros y 3 blynedd diwethaf, gan ddod â'r cyfanswm i oddeutu £100k. Mae'r gwasanaeth wedi cael arian rheoli prosiect yn y 3 blynedd diwethaf i dalu'r gost o drawsnewid nid yn unig y gwasanaeth llyfrgelloedd ond hefyd y gwasanaeth diwylliant ac ieuencid, felly ystyrir bod modd cyfiawnhau cost un swyddog rheoli prosiect a bod y swydd yn cynnig gwerth da am arian yng nghyd-destun yr holl waith a gyflawnwyd. Yn ogystal, gwnaed y gwaith a oedd yn gysylltiedig â'r ymgynghoriad gan swyddogion mewnol y Cyngor, oherwydd teimlwyd bod angen datrysiaid o safbwynt y gwasanaeth yn Ynys Môn yn hytrach na datrysiaid a fyddai wedi'i ddarparu gan ymgynghorwyr allanol ac y byddai'n rhaid talu iddynt amdano. Mae'r gwasanaeth, o'r cychwyn cyntaf, wedi bod yn ymwybodol o'r her gyfreithiol a'r risg o adolygiad barnwrol sydd wedi bod yn gysgod dros wasanaethau llyfrgell yng Nghymru a Lloegr; y gwahaniaeth yng Nghymru yw'r Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus y mae Llywodraeth Cymru yn eu defnyddio i sefydlu a yw awdurdodau yn cyflawni eu dyletswydd statudol o ran gwasanaethau llyfrgell. Felly, mae'r gwasanaeth wedi bod yn derbyn cyngor cyfreithiol trwy gydol y broses hon er mwyn sicrhau bod yr holl weithdrefnau a ddilynir yn gywir a bod Aelodau Etholedig yn ymwybodol o'r darlun cyfan. Mae posibilrwydd o ymyrraeth gan y Gweinidog os bydd y gwasanaeth Llyfrgell yn disgyn yn sylweddol is na gofynion y Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus. Dywedodd y Swyddog na allai fod yn hyderus na fyddai'r gwasanaeth o dan straen o ganlyniad i weithredu Opsiwn B ac mae'r adroddiad yn nodi'r risgiau hynny yn glir. Felly, er bod Opsiwn B yn dangos sut mae'r gwasanaeth yn cwrdd yn llawn â'r her arbedion, mae'r adroddiad hefyd yn rhoi gwybod i'r Aelodau am y risgiau sy'n gysylltiedig â'r Opsiwn hwnnw.

- Er mwyn lliniaru'r effeithiau, holodd y Pwyllgor a ellid cyflawni Opsiwn B fesul cam trwy weithredu Opsiwn C i ddechrau.

Dywedodd y Pennaeth Dysgu ei bod hi, o safbwynt proffesiynol, yn gobeithio y bydd yr opsiwn a gymeradwyir yn un ar gyfer y tymor canol; ni fyddai'r gwasanaeth yn dymuno cael y baich o gynnal ymgynghoriad arall i gyrraedd Opsiwn B; ni fyddai'n deg i'r staff 'chwaith. At hynny, byddai'n anodd ei reoli yng nghyd-destun y chweched Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus sydd ar y gweill, a hynny o ystyried bod gofynion y safonau'n newid gyda phob fframwaith newydd.

Ar ôl ystyried yr holl wybodaeth a gyflwynwyd yn ogystal â'r eglurhad a ddarparwyd gan y Swyddogion ar y pwyntiau a godwyd, penderfynwyd –

- **Bod y Pwyllgor yn fodlon bod y gwasanaeth wedi ymgymryd â'r broses ymgynghori mewn dull sydd mor gynhwysfawr a chynhwysol â phosib.**
- **Bod y Pwyllgor yn fodlon, yn amodol ar nodi'r sylwadau a wnaed ynghylch yr angen i farchnata'r gwasanaeth llyfrgell yn well, bod yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a'r Asesiad Anghenion wedi rhoi sylw i'r holl grwpiau / agweddau y byddai'r Aelodau yn disgwyl iddynt gael sylw.**
- **Bod y Pwyllgor yn argymhell –**
- **Bod y Pwyllgor Gwaith yn mabwysiadu'r Strategaeth ddrafft ar gyfer y Gwasanaeth Llyfrgell am y cyfnod 2017-22, a**
- **Ei fod yn gweithredu'r newidiadau a gynigir yn y Strategaeth ddrafft ar gyfer y Gwasanaeth Llyfrgell am y cyfnod 2017-2022 fel a ganlyn:**

- **Cau Llyfrgell Cemaes, Llyfrgell Moelfre a Llyfrgell Niwbwrch, gan barhau i ymchwilio i gamau lliniaru megis pwyntiau mynediad cymunedol a / neu gynyddu'r ddarpariaeth symudol yn yr ardaloedd yr effeithir arnynt gan y cau.**
- **Datblygu model cydweithredol gyda Chanolfan Biwmares mewn perthynas â Llyfrgell Biwmares.**
- **Derbyn ymrwymiad cadarn gan Gyngor Cymuned Llanfaelog mewn perthynas â Llyfrgell Rhosneigr erbyn 2 Ionawr, 2018. Os na ddarperir ymrwymiad cadarn, yna bwrw ymlaen i'w chau yn unol â'r pwynt bwled cyntaf uchod.**
- **Er mwyn sicrhau'r arbedion mwyaf posib, gweithredu Opsiwn B o fewn y costiau drafft ar gyfer y Gwasanaeth Llyfrgell (Atodiad 5 i'r adroddiad) tra'n derbyn y risgiau fel y nodwyd nhw.**

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAM GWEITHREDU YCHWANEGOL

5 STRATEGAETH RHEOLI ASEDAU - TAI CYNGOR

Cyflwynwyd i sylw'r Pwyllgor, adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Tai yn ymgorffori Strategaeth Rheoli ddrafft ar gyfer Asedau'r Cyfrif Refeniw Tai am y cyfnod 2018 i 2023.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Technegol Tai bod y strategaeth yn diffinio dull y Gwasanaeth Tai o reoli asedau'r Cyfrif Refeniw Tai; un o'i brif nodau yw cefnogi cynllun busnes blynyddol y gwasanaeth. Mae'r strategaeth yn canolbwyntio ar dair thema allweddol mewn perthynas â buddsoddi yn y stoc er mwyn parhau i gwrdd â gofynion Safonau Ansawdd Tai Cymru (SATC); rheoli asedau yn rhagweithiol er mwyn gwella perfformiad eiddo a allai fod yn perfformio'n wael o safbwynt ffactorau cymdeithasol, economaidd neu amgylcheddol, a chefnogi amcanion ehangach er mwyn cyfrannu at flaenoriaethau corfforaethol.

Ystyriodd y Pwyllgor y strategaeth a gwnaeth y pwyntiau canlynol –

- Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ynghylch a yw'r Gwasanaeth Tai yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd am fenthyciadau i wneud gwaith atgyweirio mawr. Cadarnhaodd Rheolwr y Gwasanaethau Technegol Tai fod y lwfans wedi ei hawlio yn llawn ar ddiwedd Chwarter 2 ac y gwariwyd cyfanswm o fwy na £2.6m yn ystod Chwarter 1 a Chwarter 2. Mae'r gwasanaeth yn cyfarfod yn rheolaidd â swyddogion Llywodraeth Cymru i fonitro sut mae'r grant yn cael ei wario.
- Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ynghylch yr hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud os yw tenantiaid yn gwrthod gwaith gwella ar eu cartrefi, yn enwedig os ystyrir bod y gwaith yn hanfodol.

Dywedodd Rheolwr y Gwasanaethau Technegol Tai bod SATC yn caniatáu i denantiaid wrthod gwaith ar eu cartrefi mewn rhai amgylchiadau e.e. os ydynt yn hapus â'r gegin sydd ganddynt a dim eisiau ei huwchraddio. Er bod pob awdurdod yn parchu hawl tenantiaid i wneud penderfyniadau am eu cartrefi eu hunain, rhaid cydbwysu hyn gyda'r angen i gwrdd â gofynion iechyd a diogelwch. Mae'r gwasanaeth yn cysylltu â thenantiaid sydd wedi gwrthod gwaith uwchraddio, a hynny er mwyn canfod a ydynt wedi newid eu meddwl ai peidio ac yn cytuno bellach i'r gwaith gael ei wneud. Mae unrhyw waith SATC sy'n weddill e.e. ceginau, ystafelloedd ymolchi, ailweirio ac ati yn cael ei wneud yn awtomatig fel mater o bolisi ar ddiwedd tenantiaeth a chyn ailosod y cartrefi. Yn aml gwelir mai tenantiaid hyn sy'n gwrthod gwaith, a hynny oherwydd yr anhwylystod mawr yn mae'n ei olygu weithiau, ond gwelir bod llawer ohonynt wedi newid eu meddwl ers hynny. Mae'r gwasanaeth yn adrodd i'r Bwrdd Gwasanaethau Tai ar y strategaeth ar gyfer lleihau nifer y gwrthodiadau.

- Nododd y Pwyllgor fod tenantiaid weithiau yn gyndyn o gael ailweirio eu cartrefi'n llawn; gofynnodd y Pwyllgor a oedd unrhyw rai o'r gwrthodiadau y mae'r gwasanaeth yn gwybod amdanynt yn disgyn i'r categori hwn.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Technegol Tai, er bod rhai tenantiaid wedi gwrthod gwaith ailweirio llawn, mae'r Cyngor fel landlord yn mynnu ei fod yn cael gwneud y gwaith y mae'n rhaid iddo ei wneud i gwrdd â gofynion iechyd a diogelwch a safonau cyfredol e.e. gosod byrddau dosbarthu trydanol newydd.

- Holodd y Pwyllgor a oes gan y Gwasanaeth dystiolaeth ddogfennol i ddangos bod tenant wedi gwrthod gwaith gwella ac i ddangos hefyd bod pob cartref yn cydymffurfio â'r safonau diogelwch gofynnol.

Cadarnhaodd y Rheolwr Gwasanaethau Technegol Tai fod gan y gwasanaeth ffeiliau achos ar bob cartref a'i fod yn gwneud yr holl waith angenrheidiol i sicrhau bod cartrefi yn cwrdd â'r gofynion iechyd a diogelwch sylfaenol. Er enghraifft, gwneir gwaith ardystio diogelwch cyfarpar nwy bob blwyddyn. Mae'r Strategaeth yn amlinellu'r safonau cyfreithiol, rheoleiddiol a lleol y mae'n rhaid i'r Cyngor eu bodloni.

- Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd bod gan y gwasanaeth ddigon o adnoddau a sgiliau i allu ymweld â'r stoc tai yn rheolaidd ar gyfer cynnal archwiliadau o gyflwr y cartrefi ac i ddwyn sylw at unrhyw ddiffygion y mae angen mynd i'r afael â nhw.

Cadarnhaodd Pennaeth y Gwasanaethau Tai y byddai'r gwasanaeth yn elwa o gael rhagor o swyddogion i gynnal ymweliad archwilio o leiaf unwaith y flwyddyn. Ar hyn o bryd mae gan y gwasanaeth 3 swyddog rheoli tai; yn ogystal, mae contractwyr sy'n cyflawni gwaith gwella ar stoc tai'r Cyngor wedi'u hyfforddi i nodi unrhyw beth amheus e.e. arwyddion o drais domestig. Mae'r gwasanaeth hefyd yn gwirio i weld a oes patrwm i'r galwadau am waith neu i weld a yw'r gwariant ar rai eiddo yn uwch nag ar eraill ac i sefydlu'r rhesymau am hynny.

Nododd y Pwyllgor felly fod angen mwy o adnoddau staffio yn y Gwasanaeth i fonitro a goruchwyllo'r stoc tai.

- Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ar effaith cyflwyno'r Credyd Cynhwysol ar y gwaith o gynnal y stoc tai, os o gwbl.

Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Tai fod y Cyngor wedi sefydlu rhaglen i baratoi a chynorthwyo tenantiaid mewn perthynas â newidiadau diwygio lles a wneir gan y Llywodraeth fel eu bod yn ymwybodol o'r hyn i'w ddisgwyl. Mae credyd cynhwysol yn effeithio ar bobl mewn tenantiaethau preifat yn ogystal â'r rhai a gyflogir ar contractau tymor byr ac ati. Fel rhan o'r gwaith sy'n gysylltiedig â'r CRT, mae'r gwasanaeth yn gwneud gwaith i gynllunio ar gyfer gwahanol sefyllfaoedd ac i roi prawf ar gadernid y Cynllun Busnes; bydd y Cynllun Busnes yn cael ei gyflwyno i'r pwyllgor sgrïwtini fis Chwefror nesaf i'w herio ac i sicrhau nad yw'r Cyngor wedi cymryd gormod o faich arno'i hun. Ystyrir bod y cynllun 30 blynedd yn gadarn. Mae'r gwasanaeth yn ymwybodol o rai o'r anawsterau a wynebir gan awdurdodau eraill o ran cynnydd yn y dyledion rhent a'r dyledion treth gyngor o ganlyniad i newidiadau diwygio lles ac mae'n disgwyl i hynny ddigwydd yn Ynys Môn hefyd ond dim ond yn y tymor byr. Mae'r gwasanaeth yn monitro datblygiadau yng nghynghorau Sir y Fflint a Thorfaen.

- Gofynnodd y Pwyllgor am eglurhad ar gynllunio buddsoddiadau a holodd a yw'r gwasanaeth yn blaenoriaethu gosod systemau gwresogi newydd er mwyn mynd i'r afael â thlodi tanwydd / effeithlonrwydd ynni ac a yw'n gallu targedu'r eiddo hynny lle mae tenantiaid angen lleihau eu biliau tanwydd ac yn gallu gwneud hynny. Nododd y Pwyllgor ei

bod yn hanfodol helpu aelwydydd a allai fod dan bwysau ariannol oherwydd costau gwresogi eu cartrefi a phwysleisiodd y dylid ystyried dwyn ymlaen y cynlluniau adnewyddu ar gyfer yr aelwydydd hyn.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaethau Technegol Tai fod y gwasanaeth wedi cychwyn ar raglen fuddsoddi ar gyfer gosod boeleri newydd yn y 18 mis diwethaf. Mae'r gwasanaeth yn gweithio ar y sail y disgwylir i gylich oes boeleri fod yn 15 mlynedd. Rhagwelir y bydd rhaglenni gosod boeleri newydd yn nodwedd amlwg yn y strategaeth bum mlynedd ar gyfer rheoli asedau. Yn ogystal, mae'r mater wedi cael sylw'n ddiweddar, gan gynnwys mewn ymweliad gan Swyddfa Archwilio Cymru fis diwethaf lle'r oedd y ffocws ar dargedau a SATC mewn perthynas ag effeithlonrwydd ynni. Nid yw canran uchel o dai Ynys Môn wedi eu cysylltu â'r rhwydwaith nwy naturiol a gall fod yn anodd cyrraedd y targedau ar gyfer yr eiddo hyn. Mae'r gwasanaeth wedi cytuno â SAC i baratoi adroddiad gwaith sy'n nodi sut mae'n bwriadu cynyddu nifer y tai sy'n cwrdd â'r safonau; caiff ei gyflwyno i'r Bwrdd Gwasanaethau Tai ar ddiwedd y mis.

Penderfynwyd derbyn y Strategaeth Ddrafft ar gyfer Rheoli Asedau'r Cyfrif Refeniw Tai am y cyfnod 2018/23 ac argymhell bod y Pwyllgor Gwaith yn ei mabwysiadu.

CAM GWEITHREDU YCHWANEGOL A GYNIGIWDYD: Y Gwasanaeth Tai i adrodd yn ôl i gyfarfod y Pwyllgor Sgriwtini ym mis Ionawr 2018 ar ei gynlluniau i gynorthwyo aelwydydd sy'n dioddef o dlodi tanwydd ac / neu sydd mewn perygl o dlodi tanwydd.

6 ADRODDIAD CYNNYDD CYNLLUN GWELLA GWASANAETHAU PLANT

- Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Sgriwtini yn ymgorffori diweddariad cynnydd ar waith y Panel Gwella Gwasanaethau Plant er mwyn i'r Pwyllgor ei ystyried. Rhoddodd yr adroddiad grynodedb o'r materion sydd wedi derbyn sylw'r Panel dros y ddau fis diwethaf.

Cadarnhaodd y Cynghorydd Richard Griffiths ei fod yn ymddangos fod yr holl ffrydiau gwaith sy'n ymwneud â'r Cynllun Gwella Gwasanaeth ar darged hyd yn hyn. Fodd bynnag, er bod cynnydd da wedi'i wneud ar weithredu'r strwythur staffio diwygiedig, mae'r Panel yn dwyn sylw'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol at y ffaith fod swyddi yn parhau i fod yn wag. Mae angen mynd i'r afael â hyn cyn gynted ag y bo modd.

- Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Dros Dro ar gyfer Gwasanaethau Plant yn nodi'r cynnydd hyd yma ynghylch gweithredu'r Cynllun Gwella Gwasanaeth Plant. Roedd yr adroddiad yn amlinellu ffocws y gwaith a wnaed hyd yma mewn perthynas â'r agweddau canlynol –

- Ailstrwythuro'r Gwasanaeth
- Recriwtio
- Strategaeth Goruchwylio'r Gweithlu
- Framwaith Sicrhau Ansawdd

Rhoddodd y Pwyllgor sylw i'r wybodaeth a gyflwynwyd mewn perthynas â'r cynnydd a wnaed o ran gwella'r gwasanaeth ac, yn unol â'r argymhelliad a wnaed gan Banel Gwella'r Gwasanaethau Plant a oedd wedi amlygu'r broblem bod swyddi'n parhau i fod yn wag, gofynnodd am eglurhad gan y gwasanaeth ynghylch ei ddull recriwtio gan gyfeirio'n benodol at y pwyntiau canlynol –

- A yw'r gwasanaeth yn hyderus y bydd yn gallu llenwi'r swyddi sy'n wag heb oedi gormodol

- A yw'r Gwasanaeth wedi ystyried cymryd ymagwedd fwy ragweithiol tuag at recriwtio trwy hyrwyddo gwaith cymdeithasol fel gyrfa yn uniongyrchol gydag ysgolion ac mewn ffeiriau gyrfaeodd.
- Yn ogystal, a yw'r gwasanaeth wedi ystyried dwysáu'r dull recriwtio trwy farchnata'r Cyngor yn uniongyrchol i brifysgolion fel cyflogwr cefnogol a lle cadarnhaol i weithio ynddo ar gyfer gweithwyr cymdeithasol newydd a phrofiadol.
- O ystyried cymhlethdod Gwaith Cymdeithasol yn y maes Plant, y camau y mae'r gwasanaeth wedi'u cymryd i ddarparu'r cymorth angenrheidiol i staff i'w helpu i ddelio â heriau'r gwaith ac i ddatblygu'n broffesiynol.
- Y cydbwysedd rhwng gweithwyr cymdeithasol profiadol a dibrofiad o fewn y gwasanaeth.

Dyweddod y Swyddogion fod y gwasanaeth yn hysbysebu'n barhaus am weithwyr cymdeithasol yn y maes plant a theuluoedd ac, yn y cyfamser, mae gweithwyr cymdeithasol asiantaeth yn darparu gwasanaeth lle bo angen. Mae recriwtio gweithwyr cymdeithasol yn parhau i fod yn her i awdurdodau lleol yn rhanbarthol. Mae'r gwaith mewn perthynas â gweithredu'r Strategaeth Gweithlu yn parhau beth bynnag, a bydd hynny o gymorth i recriwtio yn y dyfodol. Yn ogystal â mynd ati i recriwtio o ffynonellau allanol, mae'r gwasanaeth hefyd yn datblygu ymagwedd "datblygu ein gweithwyr ein hunain" gyda'r nod o sicrhau gweithlu cynaliadwy dros amser. I'r perwyl hwn mae'r gwasanaeth wedi cyflogi staff sydd newydd gymhwyso yn ogystal â staff y disgwylir iddynt gymhwyso'n fuan. Bydd eu llwyth achosion yn llai yn y dechrau i'w helpu i ymgynefino â'r gwaith. Elfen arall o'r cynllun recriwtio yw uwch-sgilio gweithwyr cymorth fel y gallant gymryd mwy o gyfrifoldeb. Mae'r gwasanaeth yn cydweithio'n agos â Phrifysgol Bangor i ddarparu profiad gwaith, ac er yn ymwybodol o'r angen i recriwtio gweithwyr cymdeithasol dwyieithog er mwyn darparu gwasanaeth priodol i deuluoedd, mae'r Awdurdod wedi bod yn ystyried hysbysebu'n genedlaethol gyda'r nod o ddenu unigolion o'r ardal hon yn ôl i ogledd Cymru a all fod yn gweithio yn Lloegr ar hyn o bryd.

Yn ogystal â recriwtio, mae'r Strategaeth Gweithlu yn rhoi pwyslais ar greu diwylliant cefnogol fel y bydd staff eisiau aros gyda'r Cyngor. Mae strwythur newydd y gwasanaeth ynghyd â'r Polisi Goruchwylio newydd yn golygu bod gan reolwyr well ymwybyddiaeth o'r llwythi achos, gan gynnwys unrhyw achosion sy'n peri problemau. Mae Arweinwyr Ymarfer yn fwy ymwybodol o'r gwaith sy'n golygu y gallant roi cyngor a, thrwy'r broses oruchwylio ffurfiol, gallant adolygu achosion ac arferion yn rheolaidd. Mae'r camau hyn yn ychwanegol at drefniadau corfforaethol y Cyngor ar gyfer rheoli perfformiad. Mewn achosion anarferol neu eithriadol, mae'r gwasanaeth wedi datblygu protocol ar gyfer staff i'w helpu i sicrhau bod y rheini'n cael eu trin yn briodol ac yn gywir. Er mwyn bod o gymorth pellach i staff mae'r gwasanaeth yn datblygu rhaglen gynefino gyson ac effeithiol.

O ran y gymysgedd o weithwyr cymdeithasol profiadol a dibrofiad, mae'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn cyflogi 29 o weithwyr cymdeithasol, ac mae 22 ohonynt wedi cymhwyso rhwng 2 a 10 mlynedd yn ôl; mae 1 wedi bod yn gymwys am flwyddyn ac mae 6 wedi bod yn gymwys am lai na blwyddyn.

Ar ôl ystyried y wybodaeth a gyflwynwyd trwy'r adroddiadau ysgrifenedig ac ar lafar gan y Swyddogion, penderfynodd y Pwyllgor –

- **Nodi'r cynnydd a wnaed hyd yma gyda gwaith y Panel Gwella Gwasanaethau Plant**
- **Nodi ei fod yn ymddangos bod yr holl ffrydiau gwaith sy'n ymwneud â'r Cynllun Gwella Gwasanaeth ar darged hyd yn hyn.**
- **Nodi a chydabod pryder y Panel am y swyddi sy'n parhau i fod yn wag yn y gwasanaeth.**

- **Bod y Pwyllgor yn fodlon â'r camau a gymerwyd a chyflymder y cynnydd a wneir gan y Gwasanaethau Plant mewn perthynas â gweithredu'r Cynllun Gwella Gwasanaeth yn amodol ar nodi bod angen mynd i'r afael â'r swyddi sy'n parhau i fod yn wag.**

CAM GWEITHREDU YCHWANEGOL A GYNIGIWYD: Ymgorffori awgrymiadau'r Pwyllgor i fabwysïadau ymagwedd fwy uniongyrchol a rhagweithiol tuag at recriwtio yn y Strategaeth Recriwtio e.e. gydag ysgolion a phrifysgolion

7 BLAEN RHAGLEN WAITH 2017/18

Cyflwynwyd Blaenraglen Waith y Pwyllgor am y cyfnod hyd at fis Mehefin, 2018 i'w hystyried a'i adolygu. **Nododd y Pwyllgor y Flaenraglen Waith fel y cyflwynwyd hi heb wneud sylw pellach.**

**Cynghorydd Aled Morris Jones
Cadeirydd**